

PRAVNI ŽIVOT

ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

»Pravni život«, časopis za pravnu teoriju i praksu pojavio se 1952. godine kao zajedničko glasilo udruženja pravnika Srbije i Bosne i Hercegovine, a nešto docnije i Udruženja pravnika Crne Gore.

Pošto su ostala dva udruženja počela izdavati sopstvene časopise, »Pravni život« 1969. godine postaje glasilo Udruženja pravnika Srbije.

Časopis objavljuje teorijska istraživanja i studije iz jugoslovenskog i uporednog prava kao i materijale sa naučnih i stručnih skupova. U njemu se poklanja pažnja u svemu onome što se u pravnom životu zbiva. Na njegovim stranama objavljuju se izabrane odluke iz sudske i arbitražne prakse, osvrti i prikazi novih knjiga kao i raznovrsni prilozi iz svakodnevne prakse. Kao glasilo Udruženja pravnika Srbije, časopis prati delatnost pravničke organizacije i o njima obaveštava čitaoce.

Dosadašnji urednici »Pravnog života« bili su: Mihailo Đorđević (1952-1969), dr Živojin Aleksić (1969-1975) i dr Milan Petrović (1975-1980).

Broj 9/1998 / Godina XLVII / Knjiga 442
str. I-CLIV, 1-720

B e o g r a d

Glavni i odgovorni urednik
SLOBODAN PEROVIĆ

Redakcija

STEVAN LILIĆ, BOGOJE MARJANOVIĆ, MIODRAG ORLIĆ,
SLOBODAN PEROVIĆ, RATOMIR SLJEPČEVIĆ

Izdavački savet

Vladislav Branovački, Slavko Carić, Budimir Košutić, Petar Milutinović,
Jezdimir Mitrović, Miroslav Paunović, Slobodan Perović, Dragoljub Petrović,
Koviljka Romanić, Gordana Stanković, Dragoljub D. Stojanović (predsednik),
Slobodan Šoškić

Izdavač

UDRUŽENJE PRAVNIKA SRBIJE
Beograd, Proleterskih brigada 74,
tel. 4443-024, 4448-459, 4446-910,
poštanski fak 950

Grafička obrada i korektura

Miodrag Golubović

Kompjuterska obrada i prelom teksta

Julijana Drašer

Pretplata za 1998. godinu iznosi: za fizička lica – 500 dinara, za pravna lica
– 900 dinara, za inostranstvo – 100 US \$. Pretplata se vrši
na žiro račun broj: 40803-678-2-4725,
uz naznaku: Pretplata za časopis »Pravni život«.

Tiraž: 2.000 primeraka

Štampa: »INTERGRAF – MM«, Beograd

MOĆ i NEMOĆ PRAVA

U spomen na delo

Valtazara Bogišića
(1834–1908)

Dvanaesti susret Kopaoničke škole prirodnog prava (predviđen da se održi 13–17. decembra 1998. godine) posvećen je Valtazaru Bogišiću, istoričaru prava, poznavaoocu rimsko-pandektnog i komparativnog prava, kodifikatoru običajnog prava, tvorcu Opšteg imovinskog zakonika za Knjaževinu Crnu Goru iz 1888. godine.

Tematska sadržina svih priloga domaćih i inostranih autora (327 referata) prilagođena je Heksagonu prirodnog prava i to: Pravo na život, Pravo na slobodu, Pravo na imovinu, Pravo na intelektualnu tvorevinu, Pravo na pravdu i Pravo na pravnu državu.

Redakcija uručuje 4 nova toma, (9–12/98) svojim pretplatnicima, učesnicima Kopaoničke škole prirodnog prava, čitaocima i pravničkoj javnosti uverenju da ove knjige zajedno sa Zbornicima iz ranijih godina uvećavaju biblioteku Kopaoničke škole prirodnog prava.

R e d a k c i j a

detetu a da pritom ne dira u prava i obaveze iz biološkog roditeljskog odnosa u pogledu ličnih odnosa, nasleđivanja pa i prezimena. Tako veći značaj dobija nepotpuno usvojenje, hranjenišтво i porodični smeštaj kao oblici zaštite. Princip nediskriminacije posebnih kategorija dece koji je predstavljao osnovu za koncipiranje potpunog usvojenja postavljanjem usvojene dece u položaj rođene dece nije utemeljen u realnim socijalnim odnosima i teško bi mogao zajedno sa principom najvećeg interesa deteta da opravda položaj bioloških roditelja i dece sa stanovišta socijalne pravde. Siromaštvo, teške socijalne i porodične prilike ne mogu da budu opravdanje za ekskluzivan odnos usvojlaca prema detetu. Jedno ozbiljno shvatanje života nalaže da se preispitaju u novom svetlu osnovni porodičnopravni instituti i osnovni principi na kojima su oni zasnovani. Šta više treba da se preispita i odnos između nekih osnovnih ljudskih prava kao što je pravo na privatnost, pravo na identitet i pravo na život i razvoj. Mehanička primena osnovnih principa i neispitan odnos između pojedinih ljudskih prava uslovlili su rigidnost osnovnih instituta zaštite dece u unutrašnjem pravu i formalno ujednačavanje oblika usvojenja. Društvena intervencija u odnosima roditelja i dece se povećala do stepena potpuno neprihvatljive procene sposobnosti za roditeljstvo.

Pravo je značajan izraz kulture i konstitutivni element kulture jednog naroda. Nije svejedno kako će se uspostaviti odnos vrednosti u jednom društvu i koji će odnos postojati između pojedinih prava. Promena u međunarodnom shvatanju zaštite ukazuje na potrebu da se preispita odnos prema ustanovi usvojenja u unutrašnjem pravu. Otvoreno usvojenje predstavlja oblik prilagodavanja klasičnih pravnih instituta novim tendencijama: shvatanju zaštite, shvatanju porodice i shvatanju prava dece. Koliko će se brzo naš pravni sistem prilagoditi promenama zavisi od uspešnosti društva da sagleda koje su osnovne vrednosti porodice i porodičnog života. Najnovije tendencije ukazuju na potrebu većeg uvažavanja realnih životnih odnosa i zatvorenost koncepta nuklearne porodice. Stvaraju se novi oblici proširivanja porodice preispitivanjem pravnih instituta u svetlu najnovijih civilizacijskih tekovina – ljudskih prava. Tako se stvara jedna nova kultura porodičnih odnosa koja podržava tradiciju na jedan specifičan način kao povratak temeljnim vrednostima života i porodice.

ZORAN PONJAVIĆ

UGOVORI KOJIMA SE UREĐUJU LIČNI ODNOSI U PORODIČNOM PRAVU

U V O D

Ugovor je pravni institut koji, uglavnom, pripada imovinskim pravima. U širem smislu reči ugovor je i svaki sporazum dveju strana kojim se postiže određeno pravno dejstvo. Njime se stvara pravilo prema kome će strane u ugovoru imati da se ponašaju jedna prema drugoj. Ako ga ovako shvatimo onda on svoje mesto i primenu nalazi i u drugim, neimovinskim, pravima kao što je porodično, socijalno, međunarodno pravo.

U užem smislu reči ugovorima se tradicionalno označavaju samo oni sporazumi za koje se vezuje neko imovinsko dejstvo. Tako se u ovom smislu o ugovorima govori u Opštem imovinskom zakoniku V. Bogišića.¹ Ugovor se najviše proučava u sferi obligacionog prava gde je jedan od najvažnijih izvora obligacija. I uopšte u građanskom pravu ugovor se pojavljuje kao nezamenljiv faktor pravnog prometa.

U ovom radu pojam ugovora će se koristiti u prvom, širem, smislu. Ovakvi ugovori bi se mogli nazvati još i pakta. U ovom smislu su se koristili u klasičnom rimskom pravu označavajući ugovore koji nisu bili zaštićeni tužbom.² Budući da se danas reč »pakt« koristi u drugom smislu, pre svega u međunarodnom javnom pravu,³ to će se u ovom radu taj izraz izbegavati. Pri tome ćemo biti svesni da je

Dr Zoran Ponjavić, profesor Pravnog fakulteta u Kragujevcu.

¹ Videti čl. 905.

² D. Stojčević, Rimsko privatno pravo, Beograd, 1966, str. 270.

³ Tako se govori o paktu o nenapadanju, paktu o ljudskim pravima, itd.

